

# ELS GOIGS DE VERDAGUER: EDICIONS I ESTUDIS

Ignasi MORETA I TUSQUETS

Jacint Verdaguer va escriure diversos goigs, a més de molts cants similars que no s'ajusten a les formes i continguts d'aquest gènere poètic, com són les cobles, els himnes i els càntics. La crítica ha assenyalat encertadament que els goigs —i la poesia devocional en general— permetien a Verdaguer posar el seu enginy literari al servei d'una activitat pastoral: dotar el poble de cants per solemnitzar les festes religioses. Es pot dir que el conreu de poesia devocional resolvia —si més no en aparença— la tensió provocada pel binomi vocacional de Verdaguer: la dedicació a les lletres i a la pastoral.<sup>1</sup>

## I. Els goigs verdaguerians

Una de les qüestions conflictives a l'hora d'acabar-nos als goigs verdaguerians es troba en la correcta identificació dels poemes de Verdaguer que s'ajusten a aquest gènere popular.<sup>2</sup> Sovint s'han imprès en la forma tipogràfica pròpia dels goigs poemes verdaguerians que no ho són en sentit estricte i, ben sovint, els editors fins i tot han alterat el títol d'aquests poemes introduint-hi indegudament el terme *goigs*.

És per això que ofereixo a continuació la llista dels goigs de Verdaguer que, per les seves característiques formals i temàtiques, mereixen rebre aquest nom. Aquesta llista és plenament deutora dels treballs previs de Francesc de P. Ribas i Pontí,

1. Agraïxo a August Bover, Joan Carreres, Narcís Garolera, Joan Roig i M. Àngels Verdaguer la seva lectura crítica d'aquest text, que s'ha beneficiat dels seus comentaris i suggeriments. Òbviament, els desencerts només em són imputables a mi.

2. Dues aproximacions recents als goigs es poden trobar a Joan ROIG i MONTSERRAT, «Els goigs entre la poesia popular i la culta», i August BOVER i FONT, «Els goigs: orígens i transformació», tots dos treballs dins *Estudis sobre els goigs*, edició a cura d'Ignasi Moreta. Barcelona: Mediterrània, 2002, p. 19-34. Vegeu també Joan ROIG i MONTSERRAT, «goigs», dins Ramon CORTS i BLAY, Joan GALTÉS i PUJOL i Albert MANENT (dirs.), *Diccionari d'història eclesiàstica de Catalunya*, vol. II. Barcelona: Generalitat de Catalunya i Editorial Claret, 2000, p. 292-293. Vaig intentar definir els trets que distingeixen els goigs de la resta de poesia religiosa popular a «Els goigs a Sant Cugat del Vallès», dins Josep M. SANS i TRAVÉ i Encarna ROCA i RODRÍGUEZ (coord.), *XLII Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos*. Sant Cugat del Vallès: Arxiu Nacional de Catalunya, 2000, p. 473-474. En aquest treball assenyalava i explicava breument tres requisits per poder anomenar *goigs* una composició poètica: una mètrica determinada, una temàtica també determinada, i el caràcter local de les devocions lloades. En un proper treball m'agradaria saber explicar amb més precisió de què parlem exactament quan parlem de goigs o, dit d'una altra manera, què fa que un poema dedicat a una advocació divina, angèlica, mariana o santoral sigui uns goigs o sigui una altra cosa.

Osvald Cardona i Joan Roig i Montserrat.<sup>3</sup> De cada un dels goigs en dono la data de la primera edició i els llibres en què Verdaguer els va incloure. En el cas dels goigs que Verdaguer va deixar inèdits, en lloc de la referència al llibre esmento el nom del seu primer editor.

Goigs editats en vida de Verdaguer:

1. Goigs de Nostra Senyora de Gràcia. 1874.<sup>4</sup>
2. Goigs de Nostra Senyora de Montserrat. 1880. *Cançons de Montserrat* (1880) i *Montserrat* (1898).
3. Goigs a sant Pere Claver. 1888. *Pàtria* (1888), *Col·lecció de càntics religiosos pel poble* (1889).
4. Goigs de Nostra Senyora de la Mercè. 1890.<sup>5</sup>
5. Goigs al beat Romeu de Llúvia. 1890. *Aires del Montseny* (1901).
6. Goigs a llaor de sant Miquel dels Sants. 1891. *Aires del Montseny* (1901).
7. Goigs de santa Maria de Ripoll. 1894. *Aires del Montseny* (1901).
8. Goigs del beat Diego de Cádiz. 1894. *Sant Francesc* (1895).
9. Goigs a l'Immaculat Cor de Maria. 1894. *Veus del Bon Pastor* (1894).

Goigs pòstums:<sup>6</sup>

10. Goigs de sant Taló o sant Aló. Valeri Serra i Boldú (1924) i Narcís Garolera (1996).
11. Goigs a la Santíssima Trinitat. Osvald Cardona (1986).
12. Goigs a la Verge de Queralt. Osvald Cardona (1986).
13. Goigs de sant Jordi. Osvald Cardona (1986).
14. Goigs del Santíssim Misteri de Cervera. Osvald Cardona (1986).
15. Goigs de santa Cecília. Joan Campabadal (2002).
16. Goigs dels gloriosos germans màrtirs sant Aciscle i santa Victòria. Francesc Xavier Altés (2002).

3. [Francesc de P. RIBAS i PONTÍ], «Assaig de llista de Goigs i Cants similars escrits per Mossèn Jacint Verdaguer», dins *Homenatge dels Amics dels Goigs a Mossèn Jacint Verdaguer amb motiu del cinquanta aniversari de la seva mort 1902-1952*. Barcelona: Amics dels Goigs, 1953, [p. 4]; Osvald CARDONA, *Els goigs i els càntics de Jacint Verdaguer*. Barcelona: Barcino, 1986; [Joan ROIG i MONTSERRAT (ed.)], *Goigs i cobles de Mn. Jacint Verdaguer*. Vallvidrera, 1987.

4. Verdaguer no va incloure aquest poema a cap dels seus llibres. Més tard s'ha incorporat a les diverses edicions pòstumes de *Càntics*. Cardona considera que «Per la forma és un cant de missió» i no uns goigs (CARDONA, *op. cit.*, p. 71). És cert que l'ús del pentasíl·lab dóna a aquest poema un ritme àgil que no és el més propi dels goigs però la resta de recursos formals i temàtics del text el situen en la més genuïna tradició gogística.

5. Verdaguer no va incloure aquest poema a cap dels seus llibres, tot i que tenia previst d'incloure'l al llibre *Barcelona*. Per aquest motiu, i malgrat la seva popularitat gràcies a la música de Lluís Millet, no van ser incorporats a les *Obres completes* fins a la cinquena edició d'Editorial Selecta de 1974.

6. Les referències bibliogràfiques de les publicacions on s'han editat pòstumament aquests goigs es troben a les notes 15 a 19.

Osvald Cardona, malgrat el seu acuradíssim estudi, va parlar amb una certa imprecisió del nombre total de goigs verdaguerians.<sup>7</sup> Després de l'elaboració d'aquesta llista crec que cal extreure les següents conclusions: Verdaguer va escriure i publicar nou goigs ajustats a les característiques pròpies del gènere; va deixar inèdits uns goigs profans i sis temptatives —en un estadi de redacció molt inicial en alguns casos— de goigs religiosos. Són, doncs, nou els goigs que Verdaguer va escriure per tal de posar-los en boca del poble per solemnitzar les festes litúrgiques i contribuir a la devoció popular a la Mare de Déu i als sants. Pel que fa als goigs dedicats a sant Taló o Aló, crec que l'ús del terme *goigs* és abusiu: els goigs són religiosos per definició; els poemes que per convenció anomenem *goigs profans* prenen, del gènere dels goigs, només els seus trets formals (i, sovint, ben estrafets), mentre que prescindeixen dels seus trets temàtics. Per tant, parlar de «goigs religiosos» no deixa de ser un pleonasme i parlar de «goigs profans» no deixa de ser una *contradictio in terminis*: els goigs profans, més que un subgrup dins els goigs, són més aviat una paròdia dels goigs. Pel que fa als goigs que Verdaguer va deixar inacabats, la majoria es troben en un estadi de redacció tan inicial que la seva edició ha de ser merament testimonial i adreçada als estudiosos: és fer un mal favor a Verdaguer pretendre cantar-los o editar-los en fulls volanders de caràcter popular.

Cal fer, encara, una darrera consideració. Hi ha altres poemes religiosos de Verdaguer que, tot i que no van ser titulats amb el terme *goigs* per l'autor, recullen moltes de les seves característiques temàtiques i formals. En cap d'aquests casos, però, no m'atreiria a esmenar la plana a Verdaguer tot considerant-los goigs. Així, les «Cobles del Cor de Jesús» (que comencen dient «Sagrari de l'Altíssim» i són recollides a *Col·lecció de cànctics pel poble*) tenen moltes característiques que ens durien a considerar-les goigs però es distancien d'aquest gènere en dos aspectes: el recurs a la codolada i l'aparició del jo («Guardant *per mi* les roses...»). La codolada pot ser admissible en uns goigs —tot i que sempre amb caràcter excepcional o, com a mínim, poc freqüent—<sup>8</sup> però l'aparició de la primera persona del singular és ja absolutament impròpia d'aquest gènere: els goigs són cants adreçats pel poble, *en primera persona del plural*, a les mediacions divines, angèliques, marianes o santorals. Crec que són aquests motius els que van dur, sàviament, Verdaguer a titular aquest poema amb el nom de *cobles* i no amb el de *goigs*.

## 2. La transmissió impresa dels goigs verdaguerians

Els goigs verdaguerians han estat reiteradament editats en la forma pròpia dels goigs: fulls volanders de mida *in folio*, amb el títol, la imatge del sant o Mare de Déu objecte de la lloança, el text poètic, la música, els versets i oració, l'orla i el peu d'impremta. La ingent quantitat d'edicions de goigs verdaguerians és la demostració més evident de la seva acceptació com a cants religiosos per part del po-

7. «Els goigs que escriví mossèn Jacint Verdaguer atenint-se a les estrictes característiques del gènere no arriben a una vintena.» CARDONA, *op. cit.*, p. 6.

8. Antoni COMAS parla dels goigs en codolada a «Els goigs», *Història de la literatura catalana*, vol. IV. Esplugues de Llobregat: Ariel, 1964, p. 224-225.

ble. En aquest sentit, és il·lustratiu comparar-ho amb la no acceptació del poema dedicat a la Verge de Núria que Joan Maragall va titular amb la paraula *goigs*. L'actitud dels dos poetes cultes en relació a la poesia popular és ben diferent i les edicions en són un termòmetre claríssim: els goigs verdaguerians passen directament del manuscrit del poeta a l'edició en fulls de goigs i no és fins més tard que s'inclouen als reculls poètics. En canvi, els «Goigs a la Verge de Núria» de Maragall passen directament de les mans del poeta a les del lector del recull poètic —*Poesies* (1895)— sense passar per les mans del poble: les edicions en forma de goigs del poema nurienc de Maragall són totes posteriors a la mort del poeta i no han substituït els goigs nuriens tradicionals.<sup>9</sup>

Entre els editors de goigs verdaguerians cal destacar de forma especial l'impressor i gravador vilanoví Ricard Vives i Sabaté, que entre 1947 i 1985 va editar un total de 1.256 goigs.<sup>10</sup> Sobre la tasca divulgadora que exercí Vives de l'obra de Verdaguer ha escrit Xavier Garcia: «Només de mossèn Cinto [...] ha estampats uns cent quaranta [goigs]. El nom de Vives pot afegir-se al dels biògrafs i estudiosos de la seva vida i obra, per haver ajudat tant a difondre'l entre el poble. Ha fet, com ningú, una colla de gravats sobre ell, des de joves [sic] fins a la vellesa. Possiblement, ningú no ha treballat tant com ell per divulgar la seva figura, lligant-lo, a més, amb Montserrat.»<sup>11</sup>

Pel que fa a les edicions crítiques, només se n'han publicades dels dos goigs aplegats per Verdaguer en algun dels reculls dels quals s'ha publicat una edició crítica. Es tracta, en concret, de «L'apòstol dels negres. Goigs de SANT PERE CLAVER, de la companyia de Jesús, canonitzat per S. S. lo papa Lleó XIII lo dia 10 de gener de 1888», aplegat a *Pàtria*,<sup>12</sup> i dels «Goigs del beat Diego de Cádiz», aplegat a *Sant Francesc*.<sup>13</sup> Tot i que no és cap edició crítica, val la pena esmentar una edició molt acurada dels goigs dedicats a la Mare de Déu de la Mercè, en un plec de dotze pàgines que conté una reproducció de l'autògraf original dels goigs.<sup>14</sup>

Pel que fa als goigs que Verdaguer no va publicar mai en vida, els que s'han editat amb més reiteració són els dedicats a sant Taló. Els va editar per primera vegada

9. Sobre els «Goigs a la Verge de Núria» de Maragall i la seva no adequació al gènere dels goigs vegeu el meu treball «Joan Maragall i els goigs», dins *Estudis sobre els goigs*, op. cit., p. 180-202.

10. Sobre Ricard Vives i Sabaté, vegeu *Catàleg dels mil cent vuitanta goigs estampats per R. Vives i Sabaté a la ciutat de Vilanova i la Geltrú*. Vilanova i la Geltrú, 1983; Xavier GARCIA, *Ricard Vives i Sabaté, una vida per als goigs*. Vilanova i la Geltrú: Gran Penya, 1991.

11. GARCIA, op. cit., p. 222.

12. Jacint VERDAGUER, *Pàtria*, a cura de Ramon Pinyol i Torrents. Vic: Eumo Editorial i Societat Verdaguer, 2002, p. 283-291. Una altra edició del poema amb garanties textuais es troba a Jacint VERDAGUER, *Pàtria*, edició de Narcís Garolera. Barcelona: Edicions de 1984, 2002, p. 133-136. Les divergències en l'establiment del text són mínimes i afecten sobretot la puntuació i l'ús de les majúscules i les minúscules.

13. Jacint VERDAGUER, *Sant Francesc. Poema*, a cura d'Isidor Cònsul. Vic: Eumo Editorial i Societat Verdaguer, 2001, p. 328-336.

14. L'edició, datada el 29 d'octubre de 1954, fou feta per Joan Serra i Graupera «en ocasió de les Noes de la nostra filla Mercè amb Ramon Vidal i Sust». Es fa constar que els originals autògrafs de Verdaguer pertanyien «a la col·lecció particular de Joan Serra i Graupera, avui a l'Institut Històric de la Ciutat de Barcelona, a la gentilesa de la qual es deu la present reproducció».

Valeri Serra i Boldú a la seva biografia de Verdaguer.<sup>15</sup> Més tard foren estampats en full volander.<sup>16</sup> Valeri Serra en va publicar el text segons una transcripció que li va facilitar Josep Teixidor, però Cardona diu que n'hi ha una altra transcripció en una llibreta titulada «Mossèn Jacinto Verdaguer 1861», conservada entre els papers del canonge vigatà Ramon Corbella, i que Joan Torrent i Fàbregas en publicaria el text en un proper volum d'*Escrips inèdits*. Torrent, però, no va arribar a preparar aquesta edició i el document ha estat publicat per Narcís Garolera.<sup>17</sup> Pel que fa als altres goigs no publicats per Verdaguer, Osvald Cardona en va editar quatre<sup>18</sup> i, recentment, Joan Campabadal i Francesc Xavier Altés han donat a conèixer els altres dos.<sup>19</sup>

### 3. Estudis dels goigs verdaguerians

Pel que fa als estudis, cal esmentar en primer lloc les referències a l'interès de Verdaguer pels goigs que podem trobar al treball de Josep M. de Casacuberta «Jacint Verdaguer, col·lector de cançons populars».<sup>20</sup> En el capítol d'aquest estudi

15. VALERI SERRA I BOLDÚ, *Biografia de mossèn Jacinto Verdaguer*. Barcelona: L'Associació Protectora de l'Ensenyança catalana, 1924, p. 40-41.

16. *Goigs del gloriós san Tató*, boixos d'Antoni Ollé i Pinell, Bas d'Igualada estamper, sense data. El text és reproduït a *Poesies juvenils inèdites de Jacint Verdaguer*, transcrits i anotades per Narcís Garolera. Vic: Publicacions del Patronat d'Estudis Osonencs, 2002<sup>2</sup>, p. 246-247. El full de goigs també apareix reproduït a Joan ROIG i MONTSERRAT, *Antoni Ollé i Pinell i els goigs*, Tarragona: Gogistes Tarragonins, 2000, p. 91.

17. NARCÍS GAROLERA, «Sis poemes primerencs de Jacint Verdaguer», *Ausa*, XVII, núm. 137 (1996), p. 167. Recentment, el poema ha estat incorporat a la segona edició de *Poesies juvenils inèdites de Jacint Verdaguer*, op. cit., p. 245.

18. CARDONA, op. cit., p. 216, 221 i 223-224.

19. JOAN CAMPABADAL I BREU, «Tres goigs inèdits de Jacint Verdaguer - 1», *Amics dels Goigs*, butlletí núm. 103 (abril 2002), p. 7; JOAN CAMPABADAL I BREU, «Tres goigs inèdits de Jacint Verdaguer - 2», *Amics dels Goigs*, butlletí núm. 104 (juny 2002), p. 15; JOAN CAMPABADAL I BREU, «Tres goigs inèdits de Jacint Verdaguer - 3», *Amics dels Goigs*, butlletí núm. 106 (desembre 2002), p. 29. Els tres textos que ha editat Campabadal són els «Goigs de santa Cecília» (ms. 859-3 del Monestir de Montserrat), els «[Goigs] a la Santíssima Trinitat» (ms. 367-8 de la Biblioteca de Catalunya) i els «Goigs dels gloriosos germans màrtirs sant Aciscle y santa Victòria» (ms. 859-4 del Monestir de Montserrat). L'existència del primer i el tercer d'aquests goigs ja va ser assenyalada per Maur M. Boix el 1997, dient que aquests textos, «d'interès escàs i com improvisats, poden molt ben respondre a una estada de mossèn Cinto a Montserrat». (Jacint VERDAGUER, *Montserrat*, II, *Llegenda de Montserrat*, a cura de Maur M. Boix. Vic: Eumo Editorial i Societat Verdaguer, 1997, p. 71). A més a més, tots dos textos han estat editats per Francesc Xavier ALTÉS i AGUILÓ a *Jacint Verdaguer i Montserrat*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2002, p. 84-86. El llibre d'Altés va aparèixer al mes de novembre, després de la publicació per Campabadal dels «Goigs de santa Cecília» però abans de la publicació dels «Goigs dels gloriosos màrtirs sant Aciscle y santa Victòria». Pel que fa als «[Goigs] a la Santíssima Trinitat», de vint-i-quatre versos, ni són inèdits ni són goigs: es tracta d'un càntic el text íntegre del qual ja va donar a conèixer Osvald Cardona (CARDONA, op. cit., p. 216-218). Convé no confondre aquest càntic amb l'intent de goigs a la Trinitat que no va passar dels quatre versos i que Cardona també edita (CARDONA, op. cit., p. 216).

20. JOSEP M. DE CASACUBERTA, «Jacint Verdaguer, col·lector de cançons populars», *Estudis romànics*. Barcelona: IEC, 1947-48. Reproduït dins Josep M. de CASACUBERTA, *Estudis sobre Verdaguer*, a cura de Ricard Torrents. Vic/Barcelona: Eumo/Barcino/IEC, 1986, p. 37-38.

dedicat a l'interès de Verdaguer pels goigs, Casacuberta remarca la tasca d'arreglada de goigs impresos, el seu coneixement del gènere palesat a la prosa sobre l'ermida del Mont d'*Excursions i viatges*, i la seva dedicació literària als goigs escrivint-ne, corregint-ne d'anteriors o assumint la censura eclesiàstica d'originals de goigs nous.

En segon lloc, hi ha el primer assaig d'inventari dels goigs verdaguerians elaborat el 1953 pel col·leccionista i estudiós dels goigs Francesc de P. Ribas i Pontí.<sup>21</sup> En aquesta primera aproximació bibliogràfica s'enumeren deu goigs, quatre cobles, un virolai, nou himnes, sis cànctics i unes alabances. De cada un d'ells es diu el nom dels compositors que els han musicats. La llista de Ribas és molt rigorosa en la terminologia dels diversos cants. Quan una composició ha estat editada amb un títol que no li correspon, Ribas ho indica. Els deu poemes que Ribas considera ajustats a les formes i continguts dels goigs coincideixen plenament amb els nou goigs religiosos del nostre llistat més els goigs profans a sant Taló. A més a més, Ribas esmenta l'existència d'un «esborrany parcial inèdit dels "Goigs de Sant Jordi"» i d'uns «Goigs del Santíssim Misteri de Cervera». Per tant, els únics goigs inacabats dels quals Ribas no dona notícia són els dedicats a santa Cecília, als sants Iscle i Victòria, a la Santíssima Trinitat i a la Verge de Queralt.

L'any 1986 apareix el gran estudi d'Osvald Cardona sobre els goigs verdaguerians: *Els goigs i els cànctics de Jacint Verdaguer*.<sup>22</sup> En aquesta obra, Cardona recorre tota la biografia i l'obra de Verdaguer a la recerca de referències als goigs. Distingeix els goigs dels altres gèneres poètics populars conreats també per Verdaguer i estudia cada un dels goigs i cànctics que va escriure. El volum es clou amb un capítol dedicat a l'afecció de Verdaguer pels goigs com a col·leccionista, censor i poeta. Per a Jaume Ayats, el llibre «pot ser una font de documentació i de referències concretes per a un treball ampli d'aquest aspecte», així com «un llibre de referència obligada per a qui vulgui endinsar-se en l'estudi de la forma i de l'estil que Verdaguer desenvolupa en els cànctics».<sup>23</sup> Per a Albert Manent, l'estudi dels goigs verdaguerians de Cardona és «un dels seus llibres més erudits. Estudia com es documentava Verdaguer per escriure una mena de poesia, que tenia una finalitat pastoral i de comunicació amb la gent a través de la pietat popular, aclareix les confusions i els matisos entre goigs, cànctics i altres poemes devots i inventaria cronològicament les edicions en fulls solts dels poemes verdaguerians, tot fent l'anàlisi de qüestions mètriques».<sup>24</sup>

21. Vegeu-ne la referència a la nota 3. Sobre l'autor d'aquesta llista, traspassat el 1997, vegeu Joan-Antoni ESPINÀS i XIVILLÉ, «Francesc de P. Ribas i Pontí: al servei dels goigs i al servei dels AMICS DELS GOIGS», dins *Estudis sobre els goigs*, op. cit., p. 135-145.

22. Vegeu-ne la referència a la nota 3. Vegeu-ne una ressenya a [Jaume] A[YATS], «Els goigs i els cànctics de Jacint Verdaguer», *Anuari Verdaguer 1986* (1987), p. 248-249. Sobre Osvald Cardona, vegeu Albert MANENT, «Osvald Cardona, assagista, crític i verdaguerista», *Anuari Verdaguer 1988* (1989), p. 253-255; Ferran BLASI i BIRBE, «Osvald Cardona i Roig: polígraf i estilista», *Amics dels Goigs*, butlletí núm. 64 (abril de 1990), separata p. I-IV; Joan CAMPABADAL i BREU, «La història literària dels goigs i el llegat d'Osvald Cardona», *Amics dels Goigs*, butlletí núm. 93 (juny 1998), p. 2.

23. AYATS, op. cit., p. 249.

24. MANENT, op. cit., p. 254.

El 1987, Joan Roig i Montserrat va tenir cura de l'edició d'una carpeta de goigs i cobles de Verdaguer.<sup>25</sup> En el text introductori de la carpeta, Roig esmenta l'aplicació indeguda del terme *goigs* a composicions verdaguerianes corresponents a d'altres gèneres populars. Per això Roig distingeix clarament els poemes que són goigs en sentit propi i els que han de rebre altres noms. L'estudiós no edita els goigs profans a sant Taló, de manera que li surten els nou goigs religiosos acabats que Ribas dona a la seva llista.

El mateix Joan Roig és l'autor d'un estudi molt recent: *Els Goigs de Santa Maria de Ripoll de Mn. Jacint Verdaguer*.<sup>26</sup> En aquest opuscle, Roig fa un repàs dels goigs i cobles de Verdaguer, posa en relleu els trets fonamentals de la història del monestir de Ripoll, així com les circumstàncies que voltaren la redacció dels goigs verdaguerians, ofereix un catàleg de les edicions d'aquests goigs i, finalment, en comenta el text. Roig considera el poema «una de les composicions gogfstiques més reeixides del corpus verdaguerià»<sup>27</sup> i destaca el fet que són «ferventment patriòtics i devotament marians».<sup>28</sup>

#### 4. La tasca pendent

Els estudis de Cardona i dels altres investigadors citats no clouen la tasca de recerca entorn dels goigs verdaguerians.

Pel que fa a les edicions, cal encara l'edició crítica d'un bon nombre de textos gogfstics de Verdaguer. En aquest sentit, és de doldre que alguns dels poemaris de Verdaguer que contenen goigs no hagin estat encara objecte d'edicions crítiques o, si més no, amb unes mínimes garanties textuais.<sup>29</sup> Aquest fet no deixa de ser un símptoma més de l'atenció desfavorable que ha rebut la producció devocional de Verdaguer per part de la crítica, que contrasta amb l'interès que ha desvetllat la poesia èpica i la patriòtica.<sup>30</sup>

25. Vegeu-ne la referència a la nota 3.

26. JOAN ROIG i MONTSERRAT, *Els Goigs de Santa Maria de Ripoll de Mn. Jacint Verdaguer*. Tarragona: Gogistes Tarragonins, 2002.

27. *Ibidem*, p. 27.

28. *Ibidem*, p. 28.

29. Dos dels poemaris que contenen goigs —*Pàtria i Sant Francesc*— han estat editats amb pretensions crítiques per Ramon Pinyol i Isidor Cònsul respectivament (vegeu-ne les referències corresponents a les notes 12 i 13). Dos més han estat editats recentment, sense pretensions crítiques, per Narcís Garolera (Jacint VERDAGUER, *Aires del Montseny*, edició de Narcís Garolera. Barcelona: Edicions de 1984, 2002; Jacint VERDAGUER, *Montserrat*, edició de Narcís Garolera. Barcelona: Edicions de 1984, 2003). Són urgents edicions modernes i acurades de *Col·lecció de cànctics religiosos pel poble* i de *Veus del Bon Pastor*.

30. Val la pena d'esmentar alguna excepció en aquest dsinterès generalitzat per la producció poètica verdagueriana de tipus popular-religiós. Una de ben notable és la del poeta Narcís COMADIRA, que darrerament ha reivindicat aquesta part de l'obra de Verdaguer en diverses intervencions públiques. Vegeu, per exemple, el seu article a *La Vanguardia* del 10/VI/2002, on sosté que en el més intranscendent poema d'encàrrec de Verdaguer hi ha sempre «algun moment de poesia autèntica». Jaume REIXACH, a «La poesia religiosa de Verdaguer», *Foc Nou*, núm. 338-339 (juny-juliol 2002), coincideix en aquesta valoració positiva de la poesia popular de Verdaguer. Les aproximacions més recents que conec de la poesia religiosa de Verdaguer són els suggerents

Joan Roig reclamava, l'any 1987, l'elaboració d'una bibliografia gogística verdagueriana exhaustiva.<sup>31</sup> També ho reclamen els autors de la ponència «Per a una edició crítica de les obres completes de Jacint Verdaguer», quan diuen que caldria resoldre la manca d'«una bibliografia rigorosa de totes les edicions i traduccions en revista o en forma de llibre i, sobretot, de la gran quantitat de plecs solts, fulls volants i estampes que publicà en vida i que s'han continuat publicant sense a penes interrupció».<sup>32</sup> Un treball d'aquesta mena implica un esforç molt ambiciós ja que els goigs verdaguerians han conegut dotzenes i, en alguns casos, centenars d'edicions en fulls solts; es tracta d'impresos editats a iniciativa d'entitats molt diverses (parròquies, santuaris i esglésies de tota mena, associacions gogístiques, entitats culturals...), cosa que dificulta enormement la tasca d'arreglar. A més, els goigs verdaguerians continuen editant-se, de manera que una bibliografia d'aquesta mena hauria d'estar disponible en línia i anar-se actualitzant periòdicament.<sup>33</sup>

Convindria, finalment, que noves lectures i anàlisis dels diversos textos gogístics de Verdaguer conduïssin a una revaloració de la literatura devocional del poeta, no per popular menys acurada. La poesia religiosa de Verdaguer no ha estat encara objecte, tret d'honroses excepcions, d'estudis rigorosos i aprofundits. Es tracta d'una llacuna en la bibliografia sobre Verdaguer que valdria la pena tractar de superar.<sup>34</sup>

---

treballs de Joan REQUESENS, «Un poeta al servei de l'altar», dins *Verdaguer: Un geni poètic. Catàleg de l'exposició commemorativa del centenari de la mort de Jacint Verdaguer (1902-2002)*. Barcelona: Biblioteca de Catalunya, 2002, p. 57-65, i de Modest PRATS, *Notes (diverses) a unes lectures (disperses) de Verdaguer*, Trobada Sacerdotal dels bisbats de Catalunya amb motiu del centenari de la mort de Mn. Jacint Verdaguer, Vic, 14 d'octubre del 2002. Vegeu també dos treballs anteriors: Joan CARRERES i PÉRA, «Verdaguer, oblit o desídia?», *Quaderns de Pastoral*, núm. 148-149 (juliol 1995), p. 95-108; Isidor CÒNSUL, «Un poeta al servei de l'Església», dins Jacint VERDAGUER, *Els bords de l'arpa. Antologia*, tria, notes i presentació per Isidor Cònsul. Barcelona: Proa, 2001, p. 103-112.

31. *Goigs i cobles de Mn. Jacint Verdaguer*, op. cit.

32. Pere FARRÉS, Joaquim MOLAS, Ramon PINYOL i Ricard TORRENTS, «Per a una edició crítica de les obres completes de Jacint Verdaguer», *Anuari Verdaguer 1987* (1988), p. 190.

33. Un primer intent de disposar dels goigs verdaguerians a la xarxa és el del lloc web <http://www.enlloc.com/goigs/autors/verdagner.htm>, consultat el dia 6/II/2003. N'és responsable Carles Lindín.

34. Al moment de lliurar aquesta comunicació per a la seva publicació es troba en premsa un llibre d'un gran interès sobre la poesia devocional verdagueriana: Joan CARRERES i PÉRA, *Els goigs de Mossèn Cinto*. Barcelona: Claret, 2003. Prologat per Manuel Jorba, és un acuradíssim treball sobre els goigs, cobles, virolais, himnes, càntics i lloances de Verdaguer. Després de l'estudi introductori, conté un catàleg que recull els fulls volanders verdaguerians —especialment els editats en vida del poeta, però també alguns de posteriors— i, finalment, la reproducció de 123 fulls. Serà un treball imprescindible a partir d'ara per al coneixement de la poesia devocional verdagueriana, especialment en l'aspecte bibliogràfic, de manera que esdevindrà perfectament complementari del llibre de Cardona, citat a la nota 3, d'òptica més literària. Agraïxo a l'autor —Joan Carreres— i a l'editor —Pere Codina— les facilitats que m'han donat per a la consulta d'aquest llibre, que he pogut examinar en la seva fase de correcció de proves.